

1. UVOD

Već nakon Drugog svjetskog rata u Evropi bujaju pokreti za ujedinjenje Evrope. Srbija je u to vrijeme, bila u sastavu SFRJ-a, kao federalna jedinica.

Ratna dešavanja koja su pratila raspad SFRJ, bila su razorna za region u cjelini. Novonastale države, godinama su u krizi. Sve one izlaz vide samo u jednom - da što prije uđu u Evropsku uniju. Dok je Slovenija već godinama punopravna članica, za ostale bivše jugoslovenske republike, osim Hrvatske, evropska budućnost prilično je neizvjesna. Jedan od uslova za brže evrointegracije, jeste regionalna saradnja. No, ta saradnja još je na niskom nivou – pogotovo kada su u pitanju Srbija i Kosovo, ili Republika Srpska i ostatak Bosne i Hercegovine.

Posljedice ratnih dešavanja, koja su pratila raspad Jugoslavije u mnogome su usporile evrointegracije tog regiona.

Nekadašnja Jugoslavija, smatrana je za jednu od prvih istočnoevropskih zemalja koja je mogla da ispuni uslove za ulazak u Evropsku uniju. Iako je imala sopstveni politički model, kome su mnogi zamijerali nedostatak demokratije, Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija imala je dobre kulturne, ekonomske i političke odnose sa Zapadom. Međutim, događaji koji su pratili raspad Jugoslavije, nisu rezultirali samo zaustavljanjem evropskih integracija, već su otišle mnogo koraka unazad. U umovima ljudi, stvorila se slika, da Zapadni Balkan nema ništa zajedničko sa ostatkom Evrope, upravo zbog onoga što se dešavalo tokom rata.

I dok su se novonastale države u regionu oporavljale, svaka od svojih rana, u evrointegracionom procesu, pretekle su ih Baltičke zemlje, neke države Centralne Evrope, Malta, Kipar, a zatim i Bugarska i Rumunija.

Danas su, izuzev Slovenije, koja je od 2004. članica Evropske unije, nekadašnje jugoslovenske republike, svaka na svom stepenu napretka, na putu ka Evropskoj uniji.¹ Hrvatska je trenutno najbliža članstvu, i u završnoj je fazi pristupnih pregovora. Makedonija ima status kandidata od 2005, ali i problem oko zvaničnog imena zemlje, oko čega vodi spor sa susjednom Grčkom.

Napredak Srbije uslovljen je završetkom saradnje sa tribunalom u Hagu, dok je Bosna i Hercegovina rastrzana unutrašnjim nesuglasticama između dva entiteta (Federacije BiH i Republike Srpske) i tri naroda (Srba, Hrvata i Bošnjaka), koji tu žive.

Crna Gora nema otvorenih pitanja, i procjenjuje se, da bi ona mogla imati i najlakši put ka zajednici evropskih zemalja, za razliku od Kosova, koje nije priznato kao država od pet članica Evropske unije.

Jedina zemlja koja može da uđe u Evropsku uniju u ovom momentu, pošto ispuni sve uslove, biće možda Hrvatska, 2012. godine.

Sve ostale zemlje su na različitim stepenima pristupanja Evropskoj uniji, i moraju da prođu cijeli put.

¹ Bodiroža M. *Evropska unija (od 1957. do 2006. godine) II dopunjeno izdanje*, Banja Luka 2006. godine

Postoje različita mišljenja o tome, kako bi trebalo izgledati proširenje Evropske unije na Zapadni Balkan, ali većina se ipak zalaže za to, da bi svaka od nekadašnjih republika bivše Jugoslavije trebalo da pristupi Evropskoj uniji onoga trenutka, kad se procijeni da je sama spremna za taj korak.

Iako je iz Brisela više puta potvrđena evropska perspektiva zemalja Zapadnog Balkana, ipak se očekuje, da poslije ulaska Hrvatske u Evropsku uniju, treba da prođe izvjesno vrijeme, prije nego što će slijedeća od država nekadašnje Jugoslavije uspjeti da ostvari taj cilj. Iako sve one pokazuju predanost svom evropskom putu, rade i napreduju na njemu, potrebno je vrijeme, kako bi se ispunili uslovi neophodni za članstvo. Ovoga puta, poučena iskustvima predašnjih proširenja, Evropska unija insistira, da nove članice budu potpuno spremne da prate evropske mehanizme i da imaju usklađene svoje standarde i zakone sa evropskim.

I dok se često može čuti, da u Evropskoj uniji postoji tzv. „zamor od proširenja“, sa sigurnošću se može reći, da je prije u pitanju oprez, ali i da je dobrobit procesa proširenja obostrana.

Sa jedne strane, zemlje nekadašnje Jugoslavije, moraće da prođu kroz neophodne reformske procese, a Evropska unija će, sa druge strane, njihovim prijemom zaokružiti zonu stabilnosti i bezbjednosti, praktično na cijelom evropskom kontinentu.

Bez Jugoistočne Evrope, odnosno Zapadnog Balkana, ne može se govoriti o ujedinjenoj Evropi.

Za sad, niko ne želi da govori o vremenskim odrednicama, kada bi se sve zemlje nastale raspadom Jugoslavije mogle naći ponovo u zajedničkoj kući, ovoga puta evropskoj. Ipak većina ne govori o godinama, već o deceniji.

Krajnji cilj zemalja nastalih raspadom SFRJ-a je ekonomsko-politička integracija. Na tom putu se nalazi Sjevernoatlantski savez ili NATO², kao još jedna integracija, ali vojno bezbjednosnog tipa.

Srbija je zatvoreno društvo „manjkave demokratije“, nedovoljnih tranzicionih kapaciteta. Post konfliktna nedovršena država, nedefinisanih granica, Srbija danas treba novu mobilizacionu snagu strukture vlasti, koja bi jasno izrazila stavove srbijanskog društva, a u prvom redu političke elite.

Nova mobilizaciona paradigma za građane Srbije, jeste prihvatanje i promovisanje novih integracionih procesa, kao temeljne pretpostavke za rješavanje sukoba, institucionalizaciju načela vladavine prava i efikasne uprave, uspostavljanje demokratske kontrole vojske, kao i zalaganje za stabilnu državu oličenu u prihvatanju koncepta liberalno demokratskih vrijednosti, oličenih u promovisanju ekonomskih sloboda i odgovornosti, kako prema zajednici i društvenom okruženju, tako i stavljajući u fokus prava i slobode odgovornog, racionalnog građanina.

² Akronim NATO (North Atlantic Treaty Organization)

Organizacija sjevernoatlantskog ugovora (NATO ili Sjevernoatlantski savez) osnovana je 1949. godine;